

Asiantuntijalausunto

Julkinen

RISE/1571/2026

10.4.2026

Eduskunnan lakivaliokunta

Asia: HE 25/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistaminen

Rikosseuraamuslaitosta koskevia lakeja esitetään muutettavaksi vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksessa toteutettavan kaksivaiheisen organisaatiouudistuksen toisen vaiheen tavoitteita. Muutoksia esitetään myös rikosseuraamusalan koulutukseen. Lisäksi esitetään muutoksia Rikosseuraamuslaitoksen palvelujen hankintoja koskevaan sääntelyyn. Rikosseuraamuslaitoksen lausuntovaiheessa esittämät täsmennysehdotukset on otettu huomioon. Rikosseuraamuslaitos pitää lainsäädäntöuudistusta kokonaisuudessaan tärkeänä ja kannatettavana.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaympäristö on merkittävässä muutoksessa. Turvallisuusympäristön heikentyminen ja talouteen vaikuttavat epävarmuudet heijastuvat Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan. Vankimäärä on voimakkaassa kasvussa ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien määrä on korkealla tasolla. Uudistusten myötä Rikosseuraamuslaitos pystyy entistä paremmin keskittymään perustehtäväänsä, kiinnittymään aiempaa tiiviimmin yhteiskunnan muuhun palvelujärjestelmään ja vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin.

Johtamisjärjestelmän uudistus ja tehtävien järjestäminen rikosseuraamuskeskuksissa

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen toisessa vaiheessa uudistetaan rikosseuraamuskeskusten johtamisjärjestelmää sekä vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen sisäisiä rakenteita ja toimintoja. Uudistuksella tuetaan yhdenmukaisia toimintatapoja, työskentelyn turvallisuutta ja esihenkilötyön edellytyksiä. Tavoitteena on myös turvata henkilöstölle tehtäväkuvaansa vastaava työ ja mahdollisuus kehittyä työssään.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtamisrakenne muutetaan kaksiportaiseksi nykyisen kolmiportaisuuden sijaan. Vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtotiimit yhtenäistetään, jotta koko johtamisketju pääjohtajasta lähiesihenkilöihin saakka toimii valtakunnallisesti yhtenäisesti.

Lähiesihenkilötyötä vahvistetaan sekä yhdyskuntaseuraamustoimistoissa että vankiloissa yhtenäistämällä tiimikokoja. Kohtuullinen alaisten määrä mahdollistaa esihenkilöiden läsnäolon ja työn ohjaamisen. Toiminnan yhdenmukaisuutta vahvistetaan kehittämällä virkarakenteita, virkanimikkeitä ja tehtäväkuvia. Keskeisiä tehtäväkokonaisuuksia (kuten sosiaalityö, opintojen ohjaus ja rikostorjunta) koordinoidaan rikosseuraamuskeskustasoisesti.

Koulutusjärjestelmä uudistus

Rikosseuraamuslaitos tarvitsee tulevana vuosina huomattavan määrän uusia ammattitaitoisia vartijoita työskentelemään ohjauksen ja valvonnan tehtävissä eri puolilla Suomea. Vuosittain tarvitaan noin 200 koulutettua vartijaa lisää. Koulutusjärjestelmää koskeva uudistus on välttämätön, jotta voimme laajentaa mahdollisuuksia varmistaa tulevaisuuden tarpeisiin riittävä, pätevä ja koulutettu valvonnan henkilöstö. Valitettavasti koulutusjärjestelmä uudistukseen liittyen on asian käsittelyn aiemmissa vaiheissa esitetty väitteitä, jotka eivät pidä paikkaansa. Rikosseuraamuslaitos pitää välttämättömänä, että lakivaliokunnalla on asiaa käsitellessään oikeat tiedot asiassa.

- **Rikosseuraamusalan tutkintokoulutusta ei esitetä lakkautettavaksi. Nykyisen väylän (ns. opiskelijaväylä) rinnalle toiseksi koulutuspoluksi tulee mahdollisuus suorittaa tutkinto vartijan työn ohessa (ns. työssäoppimisväylä).** Vankiloissa on jo vuosikymmeniä rekrytoitu esimerkiksi kesävartijoiksi henkilöitä, joilla on valmiudet nopeasti omaksua vartijan tehtäväkokonaisuus sekä asiakastietojärjestelmän käyttäminen. Tulevaisuudessa vankiloiden johtajat voivat ohjata motivoituneimmat ja soveltuvimmat kesävartijat vartijakoulutukseen. Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen (RSKK) yksikönpäällikkö tekee päätöksen opiskelijaksi ottamisesta.
- Uudistuksen yhteydessä **RSKK:n toimintaa ja tutkintokoulutusta vahvistetaan.** Opetushenkilöstön määrää on jo lisätty. Vuosittaista sisäänottomäärää on nostettu 120 opiskelijasta 160 opiskelijaan.
- **Rikosseuraamusalan tutkinnon laajuus ja laatu pysyvät ennallaan.** Työssäoppimisväylä ei ole pikakoulutus, vaan koulutuksen laajuus ja sisältö ovat samat molemmissa väylissä (90 op). Työssäoppimisväylän lähiopetusjaksot ja näyttöjen antaminen suoritetaan työajalla.
- **Koulutusmahdollisuuksia laajentamalla varmistetaan riittävä koulutettujen vartijoiden määrä vankiloihin eri puolilla Suomea.** Tällä hetkellä vartijan koulutus edellyttää

valmiutta opiskella pääosin läsnä Vantaalla – tämä ei ole mahdollista monille muualla Suomessa asuville, etenkin perheellisille henkilöille. Työssäoppimisen väylä lisää kouluttautumisen mahdollisuuksia myös alanvaihtajille.

- **Lähiopetusta ei lopeteta eikä kaikkea koulutusta aiota siirtää etäopintoihin.** Vartijakoulutuksen ns. toiminnalliset aineet (palo- ja pelastusturvallisuus, voimankäyttö, ensiapu, tarkastus- ja ryhmätoiminta) opetetaan aina lähiopetuksena lähiopetuksessa RSKK:n opettajien johdolla. Tukena voidaan käyttää myös RSKK:n kouluttamia ammattitaitoisia kouluttajia vankiloissa.
- **Työpaikkaohjaajina toimivat jatkossakin RSKK:n työpaikkaohjaaja-koulutuksen suorittaneet henkilöt.** Ylivartijat vastaisivat esihenkilöroolinsa mukaisesti perehdytyksen ja työpaikkaohjauksen kokonaisuudesta. Työpaikkaohjaukseen on jo kohdennettu lisäresursseja kahdeksan henkilötyövuotta määrääjäksi vuoden 2027 loppuun saakka vastamaan kasvaneeseen opiskelijamäärään. Riittävää työpaikkaohjaajaresurssia arvioidaan edelleen valmistelun aikana.
- Rikosseuraamuslaitoksessa työskentelee paljon eri alojen ammattilaisia muissa kuin valvonnan ja ohjauksen tehtävissä. Heitä tarvitaan myös jatkossa. Yleinen koulutusjärjestelmä tuottaa hyviä osaajia myös rikosseuraamusalan tarpeisiin. **Rikosseuraamuslaitoksen omat rajalliset koulutusresurssit on kohdennettava täysimääräisesti vartijan tutkintokoulutukseen ja henkilöstön täydennyskoulutukseen.**
- **Lainsäädännöllä ei ole perusteltua rajata oppilaitosyhteistyötä vain yhteen oppilaitokseen.** Rikosseuraamuslaitoksen on tärkeää tehdä jatkossakin oppilaitosyhteistyötä etenkin ammatillisten oppilaitosten, mutta myös korkeakoulujen kanssa.
- **RSKK:n opettajat ovat osallistuneet laajasti uudistuksen valmisteluun** ja esiselvityksiä laadittaessa kuultiin laajasti Rikosseuraamuslaitoksen koko henkilöstöä. Valmistelutyöryhmissä olivat mukana rikosseuraamusalan henkilöstöjärjestöjen edustajat ja ryhmä jätti esityksensä yksimielisenä. Henkilöstön edustaja kuului hankkeen ohjausryhmään ja osallistui sen päätöksentekoon. Valmistelua käsiteltiin Rikosseuraamuslaitoksen yhteistyötoimikunnassa. Koulutusuudistusta valmistellun työryhmän jäsenillä oli yhteensä satojen vuosien ammattitaito ja osaaminen vartijan, rikosseuraamusesimiehen ja vankilan johtamisen tehtävistä. Ryhmä työsti ja valmisteli esitystä tiiviisti yhdessä koulutuskeskuksen opettajien kanssa. RSKK:n työntekijät osallistuvat koulutusuudistustyöryhmän kokouksiin eri kokoonpanoilla useita kertoja.

Palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta

Rikosseuraamuslaitos pitää myönteisenä, että Rikosseuraamuslaitoksen palvelujen hankintoja koskevat säädökset ehdotetaan lisättäväksi Rikosseuraamuslaitoksesta annettuun lakiin.

Palvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta vahvistaa Rikosseuraamuslaitoksen edellytyksiä järjestää toimintansa kokonaistaloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä tukee resursien kohdentamista viranomaisen ydintehtäviin. Hankittavia palveluita voivat olla esimerkiksi sakkovankien sijoittaminen ulkopuolisiin päihdepalveluihin ja vankiloiden ruokahuolto. Ehdotetut muutokset mahdollistavat palvelutuotannon joustavan sopeuttamisen kysynnän ja toimintaympäristön muutoksiin järjestämisvastuun säilyessä selkeästi viranomaisella.

Lisäksi

Lakiesityksessä on esitetty toimivaltamuutoksia yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon, mitä Rikosseuraamuslaitos kannattaa. Rikosseuraamuslaitos esittää myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 14 §:ssä säädetyistä noudon pyytämistä koskevasta päätösvallasta säätämistä yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan toimivallasta seuraavalle esihenkilötasolle eli vastaavalle rikosseuraamustyöntekijälle kuten on esitetty 15 §, 17 § ja 46 § osalta.

Pääjohtaja	Anna Arola-Järvi
Operatiivisen toiminnan vastuualueen johtaja	Riitta Kari
Asiakasprosessien vastuualueen johtaja	Marko Hokkanen

